

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında
İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)
Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 10 Kânunsani , 1929

Sayı: 111

Zavallı Necati Bey

Her zamanki gibi Cumartesi de odama gelmişti. Bir parça rahatsızlığından bahsetti. "Hastalık size hiç yakışmıyor" dedim; akşam dört buçuk olmuştu, onun gür, neş'eli sesini işidemiş olmaktan doğan bir sıkıntı ile yanına gittim, nasılsınız? dedim, sancının devam ettiğini söyledi. İstirahat için eve gidiyordu.

Arkasından baktım, bu hayat dolu vucut karşısında mukavemet edecek bir hastalığı bile düşünmek mümkün değildi. Bir gün sonra ameliyat oldu dediler, kapu aralığından onu yataktaki gördüm, ameliyat masasından kalkmış olduğunu bile tahmin kabil değildi, ateş fişkırان gözlerini bana dikti, ertesi gün aynı saatte o herşeyi yenen kahraman vucuttan sararmış, kül rengini almış bir sima kalmıştı.

Onun ölüm döşeginde yattığını, kara toprağa bırakıldığını gözüm ile gördüğüm halde halâ inanamıyorum, gür sesi kulağımda mütemadiyen çınlıyor. Yaptığı işlere bakarak çocuk gibi sevinç içinde arkadaşlarına kuvvet ve neş'e dağıtan yüzünü görüyor gibi oluyorum. Eğer mütemadiyen onun öldüğünü söylemeseler, onun için ağlandığını görmesem kendimi bir

kâbus içinde zannedeceğim. Öldüğüne inanamıyacağım, Herşeyi çabuk yapan, herşeyi çabuk olmasını isteyen bu adam herkesi elim bir hayret içinde bırakarak çok çabuk bizi bırakıverdi.

Bütün hayatı adeta yetiştiremeyecek derecede koşmakla geçti. Altmış yetmiş senelik insan ömrünün hasılasını otuz dört sene içine sığdırdı. Bazı akşamlar bize hayatını anlatırken bu kadar berrak ve kahramanca hayata hepimiz gıpta ederdik. Çok zaman Büyük Millet Meclisine işaret ederek "Ben bu kubbe altında doğdum" derdi. Hakikatta o kubbe altına "Redilhak" Beyannamesini imzaladıktan, günlerce Balıkesirde yerli ve hariçten gelen düşmanlarla kahramanca çarpışarak çelik bir ruh halini aldıktan sonra girmişti. Yunan işgali üzerine İzmirden çıkarken ihtimama mühtaç bir halde hasta idi, cebinde iki akşam yemeğine kifayet edecek parası bile yoktu. Ağrı ve sızıyı, açlığı, vatan istiklâli için çarpışan halk kütlesi içine katılarak unuttu.

İlk Büyük Millet Meclisi açıldığı zaman düşman istilâsına ısyan eden bu genç Ankaraya gelmiş, Meclise girmişti. Fakat burada durmadı, ordu Yunan sürüleriyle

uğraşırken o da Karadeniz sahilinde "Rum Çetelerini," imha için günlerce durmaksızın yorulmaksızın uğraştı. Pontüs hayalini İzmirin işgalinden evvel ebediyen görmüştü.

Zaferden sonra teşkilât yapmağa mühtaç olan mevkilerde çok nadir insanlara nasip olan zekâsi ile bazan insanı hayrete düşüren işleri başarırdı. Dört yüz bin muhaciri iskân vazifesini korkmaksızın, çekinmeksizin kabul etti. Bir gün Mudanya önüne üç bin muhacir gelmişti. Fırtına vaporun yanaşmasına mani oluyor, çıkacak muhacirleri yerlerine nakletmek imkânsız görünüyordu.

Etrafında bulunanların hiç bir tedbir bulamadıkları sırada yapılacak işi o tayin etti. İki gün telgaf başında muhacirlerin yerleştirilmesi için lâzım gelen emirleri vermekle meşgul oldu. Bu Türk muhacirlerinin yerlerine gittiğini haber almaksızın uyku hatırına gelmemişti.

Adliyenin başına geldiği zaman seri bir adalet teşkilâtı yapmak vazifesini üzerine aldı. Bu günkü Adliye teşkilâtı Neati Beyin eserlerini taşır.

Son vazifesinin ne olacağını bilmiş gibi hayatının

ilk ve son demlerini Muallimler içinde geçirdi. Maarif Vekâletine geldiği zaman Muaallimler tarafından sevilen bir arkadaşı. Fakat üç sene içinde Cumhuriyet Maarifinin en yükese simasından biri oldu. Maarifte neler yaptı? Bunu bir makaleye sığdırmaya ihtimal yok, hem ne lüzûm var ki işler göz önündedir. Üç senelik Maarifi giden ve gelen Maarif yılları içinde en müttazı olarak ebediyen kalacaktır.

Bana hep Necati B. nasıl muvaffak oldu diye sorarlardı. Onunla yakından temas etmiyenler bunu adeta bir sır addederlerdi. İzmirli Necati B. temiz ruhlu bir halk çocuğu idi. Bu ruhu sevmemek kabil değildi. Siyasî Necati B. istiklâl harbının bütün safhalarında muvaffak olmanın vasıtasını çok ince zekâsı ile pek iyi temyiz eden dimağa malik idi. Pek vazih olarak hayatın ve siyasetin felsefesini anlatırdı. Bunu kitaptan değil cereyan eden hadiselerden öğrenmişti. Kendini vak'alar yarattığı için vak'alara hakim olurdu. Temiz Halk Çocuğunu herkes sevdi, onun için herkes ağladı. Siyasî hayatta muvaffak olan Necati B. kendsine çok yerlerde abide yaptı. Bu gün ve yarın o abideleri görenler onu sevecek, onun kudret ve hayatından bir çok şeyler öğreneceklerdir.

Yalnız bizlere yazık oldu, işitmekle kuvvet aldığımız onun gür sesini bir daha duyamayacağız. Çok yazık, çok yazık

MEHMET EMİN

Necati B. öldü. Necati beyin ölümüne inanmak kadar müşkül vaziyete hayatımda hiç düşmedim. Üç

gün evvel gözlerinden ve sözlerinden hayat ve kudret taşan Necati Beyi üç gün sonra toprağa teslim etmek üç gün evel halkı okutmak için açtığı Millet Mekteplerinin faaliyet tarzını hararetle, neş'e ile, ümit ile tespiti çalışırken üç gün sonra aramızdan birdenbire kaybolduğunu görmek.. herhalde çok güç inanılacak bir hadise oldu.

Neçareki bu hadise bir hakikattir, ve biz bu kara ve bogucu hakikat ve akıbet karşısında âciz ve zebun inlemeye mahkûmuz. Necati beye karşı ruhlari dolduran sevginin bu derece ani bir surette mateme inkılâbı onun ölümünü hiçte tabiî göstermiyor. Necati beyin daha uzun müddet yaşayıp millete hizmete edebileceği ümidinin verdiği endişede onun ölümünden mütevellit teesürü daha çok artıracak bir ızdırap mahiyetinde değil midir?

Ben bugün bu iki cepheli azap ve ızdırabın zebunuyum. Ölüm tabiî bir hadisedir, buna şuphe yok. Fakat facia mahiyeti alan tabiî hadiseler yok değildir: Necati Beyin ölümü de böyle bir facia oldu.

AHMET TEVFIK

Necati için

kendisiyle görüşürken en az iş adamı sanılan Necati Bey yarı ciddi, yarı şaka ortaya attığı mes'eleleri çok müspet iş adamı sayılanlardan daha sistemli bir tarzda takip ve intaç eder ve etrafındakileri de aynı işin birer muakkibi yapardı.

Bu çok hamleli ve sıcak ruhlu adamın türk irfan hayatında oynadığı müspet ve hayırlı rolü, onun ölümünün acisiyle muztarip olduğumuz bu anlarda tespit ve izah etmekliğimiz, hatta meslek adamı için bile, mümkün değildir

Yarın türk maarif tarihini yazacak olanlar, bu tarihin en parlak sahifelerini Necati Beyin üç seneye sığıştırdığı parlak faaliyet devrine tahsis edeceklerdir.

Necati Beyin ölümünden duyduğum ızırabı, ona iş arkadaşlığı etmek tesellisiyle avutmak istiyorum, fakat bu da mümkün olmuyor.

ALİ HAYDAR

NECATİ ve ABİDESİ

Hastalığını gördüm, cenazesinde bulundum, mezara indirilmesine şahit oldum da halâ ölümüne inanamıyorum. Hastalığının başladığı geçen cumartesi günü bile zinde idi. Her zamanki samimiliği ile omuzumu okşadı ve gür sesi ile, yarı ciddi, yarı şaka, işlerden behsetti. Bu gürbüz adamın, bu hayatla dolu gencin artık sönüp gittiğini her düşünüşümde, bu hadiseye inanabilmek için, hastalığının ve ölümünün bütün safhalarını hayalimde yeniden birer birer şehadete çağırıyorum, ve ancak ondan sonra «sahi, öldü» diyebilirim.

İlk çıkacağı zaman bu mecmuaya isim aramak, nasılsa, bana düşmüştü. O zaman bana «Hayat» ismini ilham eden Necati'nin şahsiyeti oldu. Onun vücudundan adeta kuvvet ve sıhhat inşa ediyor gibi idi, insana öyle geliyordu. Ne çare ki tabiatın galatı yalnız doğumlara inhisar etmiyor; bazan ölümelerde de vaki oluyor. Necati'nin ölümü ise tabiatın galatı değil, Mehmet Eminin dediği gibi, *sarih bir hezeyandır*.

Necati'nin ölümü ile milletçe ne büyük bir ziyaa uğradığımızı muhterem Başvekil Paşa aziz cenazenin karşısında en veciz bir ifade ile söyledi. Bu muvaffak millet adamının şahsında Meclis, Hükûmet, Fırka, Halk sırasıyla ağır ağır ziyalara uğradılar; fakat en ağır ziyaa uğrayan, şüphesir ki, maarif mensuplarıdır. Onlar yalnız emsâlsiz derecede faal, becerikli ve mahsuldar bir vekil kaybetmekle kalmadılar, üste pek candan,